

Upplands Väsby
kommun

Styrdokument, riktlinjer
2018-04-10

Dnr
SÄN/2018:

Riktlinjer för bedömning av bistånd enligt socialtjänstlagen för äldre, vuxna personer med funktionsnedsättning samt barn och unga med fysisk funktionsnedsättning

Nivå: Social- och äldrenämnden
Antagen:
Reviderad:
Giltig t.o.m: 31 december 2019
Ansvarig ägare: Chef för beställaravdelning, social- och omsorgskontoret

Innehåll

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte.....	5
1.2 Lagstiftning, föreskrifter och riktlinjer.....	5
1.2.1 Lagar och förarbeten.....	5
1.2.2 Föreskrifter och allmänna råd med mera.....	5
1.2.3 Övriga riktlinjer och dokument.....	6
1.3 Rätten till bistånd.....	6
1.3.1 Skälig levnadsnivå.....	7
1.3.2 Barnperspektivet.....	7
1.3.3 Handikappolitisk plan.....	7
1.3.4 Värdegrund äldre.....	7
1.4 Ansökan, utredning, beslut och beställning.....	7
1.4.1 Val av utförare för särskilt boende och hemtjänst.....	8
2. Tandvårdsstöd och munhälsa.....	8
3. Egenvård.....	8
4. IBIC- individens behov i centrum.....	8
5. Läsanvisning utifrån IBIC – Individens behov i centrum.....	9
6. Insatser.....	9
6.1 Boendestöd.....	9
6.2 Hemtjänst.....	10
6.2.1 Anhöriganställning.....	10
6.3 Ledsagning.....	10
6.4 Turbundna resor.....	11
6.5 Dagverksamhet.....	11
6.6 Kontaktperson.....	11
6.7 Särskilt boende för äldre.....	11
6.7.1 Parboende.....	12
6.7.2 Inför flytten.....	12
6.8 Korttidsboende.....	13
6.9 Bistånd till särskilt boende för personer med psykisk ohälsa.....	13
6.10 Hem för vård och boende, HVB.....	13
6.11 Försöksboende.....	13
6.12 Korttidsvistelse i kontaktfamilj.....	14

7. Livsområden och aktiviteter	14
7.1 Lärande och att tillämpa kunskap	14
7.1.1 Boendestöd	14
7.2 Allmänna uppgifter och krav	14
7.2.1 Boendestöd.....	14
7.3 Kommunikation	15
7.3.1 Boendestöd	15
7.4 Förflyttning	17
7.4.1 Hemtjänst.....	17
7.4.2 Turbundna resor	18
7.5 Personlig vård	18
7.5.1 Boendestöd	18
7.5.2 Hemtjänst.....	19
7.6 Hemliv	21
7.6.1 Boendestöd	21
7.6.2 Hemtjänst.....	23
7.7 Mellanmänskliga interaktioner och relationer	26
7.7.1 Boendestöd	26
7.7.2 Daglig sysselsättning.....	27
7.8 Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv	27
7.8.1 Boendestöd	27
7.8.2 Daglig sysselsättning.....	28
7.8.3 Hemtjänst.....	28
7.9 Samhällsgemenskap, socialt och medborgligt liv.....	28
7.9.1 Dagverksamhet.....	28
7.9.2 Boendestöd	29
7.9.3 Kontaktperson	29
7.10 Känsla av trygghet.....	29
7.10.1 Trygghetsbesök	29
7.10.2 Nattkamera	29
7.10.3 Trygghetsringning	29
7.10.4 Trygghetslarm	30
7.11 Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer den enskilde	30
7.11.1 Avlösning i hemmet	30
7.11.2 Avlösning i form av korttidsvistelse.....	30
7.11.3 Korttidsvistelse i kontaktfamilj.....	31

7.11.4 Avlösning i form av hemtjänst.....	31
7.11.5 Avlösning i form av boendestöd	31
8. Genomförande.....	31

1. Inledning

1.1 Syfte

Syftet med riktlinjerna är att garantera rättssäkerheten och kvaliteten vid utredning, bedömning och beslut om bistånd enligt socialtjänsten. Riktlinjerna ska vara till stöd i det praktiska arbetet med tolkning av lagstiftning i den individuella behovsbedömningen. Beslut utöver riktlinjerna kan fattas om den enskilde har behov av detta. Beslut fattas enligt delegationsordning.

1.2 Lagstiftning, föreskrifter och riktlinjer

Nedan anges de vanligast förekommande lagarna, Socialstyrelsens föreskrifter, allmänna råd och handböcker som är tillämpbara vid handläggningen av insatser till personer med funktionsnedsättning. Dessutom anges andra riktlinjer och dokument som riktlinjerna knyter an till.

1.2.1 Lagar och förarbeten

Riktlinjerna utgår främst från följande lagar och förarbeten:

- Förvaltningslagen (1986:223), FL.
- Socialförsäkringsbalk (2010:110).
- Socialtjänstlagen (2001:453), SoL.
- Socialtjänstförordning (2001:937).
- Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL.
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL.
- Dataskyddsförordningen (2016/679).
- Dataskyddslagen (SOU 2017:39).
- Lag om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (2001:454).
- Tryckfrihetsförordningen (1949:105) TF.
- Föräldrabalk (1949:381) FB.
- Lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV.
- Lagen (1998:620) om belastningsregister.
- Lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser till funktionshindrade barn.

Nya socialtjänstlagen (2001:453), SoL, har sin grund i socialtjänstlagen (1980:620) från 1980 med de ändringar som genomförts under åren. De mer betydelsefulla lagändringarna har motiverats i prop. 1996/97:124 Ändring i socialtjänstlagen. Förarbeten till den nya lagen finns i huvudsak i prop. 2001/01:80 och betänkanden SOU 1994:139 och SOU 1999:97.

När dataskyddsförordningen samt dataskyddslagen trädde i kraft 25 maj 2018 upphörde personuppgiftslagen (PUL) att gälla.

1.2.2 Föreskrifter och allmänna råd med mera

Här nämns några av Socialstyrelsens föreskrifter, allmänna råd och handböcker som är av betydelse vid handläggningen enligt socialtjänstlagen:

- SOSFS 2005:27 Föreskrifter om samverkan vid in- och utskrivning av patienter i slutenvård.¹
- SOSFS 2014:5. Dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS.²
- Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, 2015.³
- SOSFS 2011:9 Ledningssystem för kvalitetsarbete.
- SOSFS 2014:6 Handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga.⁴
- SOSFS 2008:20 Samordning av insatser för habilitering och rehabilitering.⁵
- SOSFS 2011:5 Lex Sarah – föreskrifter och allmänna råd.
- SOSFS 2009:6 Bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård.⁶
- Rapport från nationell psykiatrisamordning 2006:5, Vad är psykiskt funktionshinder?⁷
- Rätten att få åldras tillsammans. Proposition 2011/12:147.⁸
- Individens behov i centrum, behovsriktat och systematiskt arbetssätt med dokumentation av individens behov utifrån ICF, 2016.

1.2.3. Övriga riktlinjer och dokument

- Riktlinjer för bedömning av insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
- Riktlinjer för stöd till anhöriga inom socialtjänsten i Upplands Väsby kommun.
- Riktlinjer för handläggning av taxor och avgifter inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning.
- Social- och äldrenämndens delegationsförteckning.
- Riktlinjer för försöksboende.
- Uppsökande verksamhet, nödvändig tandvård för vissa äldre och funktionshindrade – Anvisningar för kommunernas personal.⁹
- Kvalitetsledningssystem och lokala rutiner.

1.3. Rätten till bistånd

Enligt socialtjänstlagen har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt, rätt till bistånd för sin försörjning eller för sin livsföring i övrigt. Alla människor ska få en möjlighet att leva och bo självständigt under trygga och värdiga förhållanden och när detta inte längre är möjligt och när kraven på trygghet och säkerhet inte längre kan tillgodoses i ordinärt boende, ska den enskilde efter ansökan och beslut erbjudas en god bostad med det stöd och den hjälp som hen behöver.

¹ <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2005/2005-10-27>

² <http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2014-5>

³ <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19645/2015-1-10.pdf>

⁴ <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-5-20>

⁵ http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8566/2008-10-20_20081020.pdf

⁶ <http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2009-6/>

⁷ <http://www.socialstyrelsen.se/psykiskohalsa/psykiskfunktionsnedsattning/inventeringsverktyg/Documents/Inventeringsverktyg-2-Definition-av-malgruppen.pdf>

⁸ <http://www.regeringen.se/contentassets/301e43f49dc041efa049f3f96eb5f981/ratten-att-fa-aldras-tillsammans---en-fraga-om-skalighet-vardighet-och-valbefinnande-i-aldreomsorgen-prop.-201112147>

⁹ <https://tandvard.sll.se/start/Media/Anvisningar%20f%C3%B6r%20kommunens%20personal.pdf>

1.3.1 Skälig levnadsnivå

Det bistånd som beviljas enligt socialtjänstlagen ska ge den enskilde personen en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå ger uttryck för vissa minimikrav vad gäller kvaliteten på den beviljade insatsen, det ger dock inte den enskilde någon obegränsad frihet att välja tjänster oberoende av kostnad. Skälig levnadsnivå ska inte förväxlas med begreppet ”goda levnadsförhållanden” vilket används i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och som har en mer omfattande betydelse. Vad som är skälig levnadsnivå måste bestämmas utifrån de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall, det vill säga den enskildes individuella behov.

1.3.2 Barnperspektivet

Upplands Väsby kommun arbetar enligt FN:s barnkonvention. I oktober 2014 fastställde kommunstyrelsen att barns och ungdomars perspektiv ska säkerställas i ärendehandläggningen. För att underlätta arbetet finns en barnchecklista med fem viktiga frågor:

1. Har barn getts möjlighet att uttrycka sin åsikt?
2. Har barns åsikter beaktats?
3. Innebär beslutet att barnets bästa sätts i främsta rummet?
4. Tillgodoses barnets rätt till utveckling genom beslutet?
5. Har det analyserats om några barn diskrimineras av beslutet?

1.3.3 Handikappolitisk plan

I Upplands Väsby kommuns handikappolitiska plan framgår att kommunens övertygelse är att det som är bra för personer med funktionsnedsättning är bra för alla. En tillgänglig kommun ger bättre livskvalitet för samtliga medborgare. Målet med kommunens handikappolitiska plan är att undanröja hinder så att det blir möjligt för personer med funktionsnedsättningar att bli fullt delaktiga i samhällslivet och få samma möjligheter som andra till delaktighet och jämlikhet i levnadsvillkoren.

1.3.4 Värdegrund äldre

Upplands Väsby kommun har en värdegrund för äldre som antogs av social- och äldrenämnden 2014. Värdegrundens syfte är att signalera ett tydligt budskap gällande människosyn, värderingar och etiskt förhållningssätt som ska präglade omsorgsarbetet inom äldreomsorgen i Upplands Väsby kommun. Värdegrunden finns beskriven på kommunens hemsida.¹⁰

1.4 Ansökan, utredning, beslut och beställning

Ett ärende kan aktualiseras genom egen ansökan, anmälan eller andra omständigheter som kan föranleda en utredning. Den enskilde har alltid rätt att ansöka om olika insatser. En ansökan ska alltid behandlas och den enskildes behov utredas. Under utredningen ska den enskildes ansökan prövas mot de krav som uppställs i socialtjänstlagen. Utredningen görs i enlighet med förvaltningslagen. Den enskildes behov och funktionsförmåga avgör rätten till bistånd och vad

¹⁰ <http://www.upplandsvasby.se/2/omsorg-stod-och-hjalp/kvalitet-och-uppfoljning/vardegrund-inom-aldreomsorgen.html>

detta bistånd i så fall ska bestå av. Att ta emot insatser är frivilligt och ska alltid samrådas med den enskilde. Rutiner och information om handläggningsförfarandet finns i kvalitetsledningssystemet på insidan. Beslutsfattande sker i enlighet med delegationsförteckningen och skickas hem till den enskilde. När beslut är fattat skickas en beställning till utföraren.

1.4.1. Val av utförare för särskilt boende och hemtjänst

I Upplands Väsby kommun tillämpas lagen om valfrihet (LOV) när det gäller särskilt boende och hemtjänst. Det innebär att den enskilde har möjlighet att välja vilken utförare som ska utföra den beviljade insatsen utifrån de företag som är godkända av kommunen. Biståndshandläggaren lämnar en sammanställning över de godkända utförarna till den enskilde som ska välja utförare. Biståndshandläggaren får inte styra den enskilde i dennes val, eller rekommendera något företag. Om den enskilde inte själv har förmåga att välja utförare ska biståndshandläggaren utgå från en turordningslista för ickevalsalternativ.

2. Tandvårdsstöd och munhälsa

Vissa sjuka, äldre och funktionshindrade har rätt till munhälsobedömning i hemmet och tandvårdsstöd (reducerad kostnad för viss tandvård) från Tandvårdsenheten, Stockholms läns landsting, SLL. Biståndshandläggaren ska informera om, och vid behov utfärda, tandvårdsstödsintyg samt efterfråga munhälsobedömning till de personer som vill och omfattas av rätten. Detta görs i programmet Symfoni. Anvisningar för bedömning av tandvårdsstöd finns på kommunens insida¹¹.

3. Egenvård

Med egenvård menas när någon inom hälso- och sjukvården har bedömt att en person själv eller med hjälp av någon annan kan utföra en hälso- och sjukvårdsåtgärd. Hjälp med egenvård kan till exempel innebära hjälp med läkemedelshantering och på- och avklädning av stödstrumpor. Blanketten 'Planering av egenvård med hjälp' ska vara ifylld av hälso- och sjukvårdspersonal och inskickad till biståndsenheten. Ansökan om bistånd avseende hjälp med egenvård beslutas enligt socialtjänstlagen. Biståndshandläggaren meddelar den enskilde om bistånd i form av hjälp med egenvård har beviljats/avslagits, samt vad eventuell hjälp avser. Efter samtycke meddelar biståndshandläggaren även den enhet som bedömt egenvården.

4. IBIC- individens behov i centrum

Individens behov i centrum, IBIC, är ett metodstöd som är framtaget av Socialstyrelsen. IBIC riktar sig till handläggare och utförare av biståndsinsatser. Metodstödet ska fungera som en hjälp när den enskildes behov, resurser, mål och resultat ska beskrivas. Syftet med IBIC är att handläggare och utförare ska använda ett gemensamt och begränsat språk. På så sätt ska stödet som utförs i större utsträckning stämma överens med de faktiska behoven hos den enskilde.

¹¹<https://insidan.upplandsvasby.se/download/18.627705581574a7d5ae0599/1474455032375/Anvisningar+f%C3%B6r+kommuns+personal.pdf>

IBIC är uppbyggt utifrån informationsstrukturen som kallas för ICF, internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa. ICF är ett nationellt fackspråk som används internationellt i dokumentation inom bland annat sjukvården, vilket möjliggör för ett enhetligt gemensamt språk oavsett vilken instans den enskilde är aktuell hos. Det underlättar på så sätt även vid samverkan mellan sjukvård, utförare och handläggare.

5. Läsanvisning utifrån IBIC – Individens behov i centrum

I ICF finns nio olika kapitel som i IBIC benämns som livsområden. Varje livsområde har olika aktiviteter som används i utredningen där den enskildes aktivitetsbegränsning anges. Syftet är att behovet ska bli så specifikt som möjligt. I IBIC används livsområdena som finns i ICF, men ytterligare två livsområden har lagts till; känsla av trygghet och personligt stöd från person som vårdar eller stödjer den enskilde. IBIC består av följande livsområden:

- Lärande och att tillämpa kunskap.
- Allmänna uppgifter och krav.
- Kommunikation.
- Förflyttning.
- Personlig vård.
- Hemliv.
- Mellanmänniska interaktioner och relationer.
- Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv.
- Samhällsgemenskap, socialt och medborgligt liv.
- Känsla av trygghet.
- Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer den enskilde.

Riktlinjen är indelad utifrån respektive livsområde. Under varje livsområde finns det aktiviteter beskrivna som rör respektive biståndsinsats. En aktivitet kan till exempel vara ”att lösa problem”, ”att lyfta och bära föremål” eller ”kroppsvård”. Varje aktivitet kan innebära olika former av stöd. Aktiviteterna finns beskrivna från rubrik 5.3 och framåt.

Nedan finns ett exempel på hur strukturen i riktlinjerna är upplagd:

7.1 Lärande och att tillämpa kunskap = *Livsområde*

7.1.1 Boendestöd = *Biståndsinsats*

7.1.1.1 Att lösa problem = *Aktivitet*

Om den enskilde behöver stöd med ett visst moment i aktiviteten, och inte hela aktiviteten, ska detta tydligt framgå i utredningen.

6. Insatser

6.1 Boendestöd

Boendestöd är en tidsbestämd individuellt utformad insats. Boendestöd beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Insatsen innebär att den enskilde får stöd att klara av de göromål som ingår i den vanliga vardagstillvaron. Alla insatser ska göras så långt som möjligt tillsammans med den enskilde med utgångspunkt i den enskildes behov och egna resurser.

Insatsen syftar till att motivera och praktiskt träna till ett självständigt liv både i och utanför hemmet.

Vilka behov boendestöd kan tillgodose beskrivs under respektive livsområde enligt IBIC.

Beslutet anges i antalet timmar.

6.2 Hemtjänst

Hemtjänst är en viktig resurs för att underlätta den dagliga livsföringen i den egna bostaden. För människor som på grund av nedsättning av sina funktioner har svårigheter att sköta sitt hem och/eller sin egen omvårdnad ska hemtjänst kunna bidra till trygghet och möjliggöra kvarboende i det egna hemmet. Insatserna beviljas för att underlätta för den enskilde i den dagliga livsföringen och ska tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Hjälpen, motiveringen eller påminnelsen ska stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv och beviljas i de avseenden som den enskildes behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Hemtjänst utför punktinsatser och kan beviljas från en gång per månad till flera gånger per dygn beroende på hur omfattande behov den enskilde har.

Vilka behov hemtjänsten ska tillgodose beskrivs under respektive livsområde enligt IBIC.

Beslutet anges i antalet timmar.

6.2.1 Anhöriganställning

Upplands Väsby kommun tillämpar generellt inte anhöriganställningar. Vid mycket särskilda omständigheter kan kommunen efter ansökan från den enskilde bevilja en anhöriganställning om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. För att bevilja en anhöriganställning ska det tydligt framgå att behovet inte kan tillgodoses av de utförare som är godkända av kommunen. I särskilda fall där en anhöriganställning kan komma att bli aktuell gäller samma regler som för övriga anställda; normala anställningsvillkor, samma kompetenskrav, att personalen behärskar svenska språket i tal och skrift samt att social dokumentation genomförs. Vid anhöriganställningar ska den enskildes kontaktman vara en annan personal än den

6.3 Ledsagning

Ledsagning kan beviljas personer som har omfattande kognitiv, psykisk eller fysisk funktionsnedsättning som omöjliggör för den enskilde att komma ut på egen hand. Insatsen syftar till att öka den enskildes självständighet och öka delaktigheten i samhället. Biståndet innebär att den enskilde ledsagas till och från hemmet vid särskilda ärenden. Om det finns behov av personlig omvårdnad under ledsagningen ska det framgå av beslutet. I beslutet anges antalet timmar som är beviljade.

Ledsagning beviljas inte till och från sjukhusbesök, då den enskilde hänvisas till sjukresa eller sjukresa med särskild service. Särskild service innebär att den enskilde får hjälp från sin bostad till mottagningen och åter. Undantag görs om den enskilde har behov av stöd med omvårdnad som på- och avklädning och toalettbesök i samband med sjukhusbesök.

6.4 Turbundna resor

Insatsen beviljas äldre och personer med funktionsnedsättning som inte kan använda allmänna färdmedel och inte heller kan ordna resan på annat sätt. Syftet och utgångspunkten för insatsen är att möjliggöra den enskildes deltagande i biståndsbedömda insatser utanför hemmet. Detta under förutsättning att avståndet mellan den biståndsbedömda verksamheten och bostaden inte är sådant att förflyttningen kan göras med hjälp av ledsagare. Insatsen består av resor med taxi eller med annat lämpligt färdmedel i de fall färdtjänstens regler inte är tillämpliga.

I bedömningen gällande turbundna resor tas hänsyn till vårdnadshavarens ansvar. Vårdnadshavarens ansvar sträcker sig till det hjälpbehov och tillsyn denne normalt ger till ett barn i motsvarande ålder som inte har funktionsnedsättning. Det hjälpbehov och den tillsyn som sträcker sig utöver det vårdnadshavaren normalt ger till ett barn utgör grunden för stödsatser.

6.5 Dagverksamhet

Dagverksamhet innefattar aktiverande och funktionsuppehållande insatser och syftar till social, psykisk och fysisk aktivering. Insatsen riktar sig till äldre personer som har en funktionsnedsättning eller diagnostiserad demenssjukdom. Målgruppen innefattar personer som bor i eget boende och är i behov av aktiviteter och inte kan delta i det ordinarie sociala utbudet som till exempel träffpunkter. Insatsen kan även fungera som avlösning för anhängigvårdare. Målet med insatsen är att förhindra social isolering, möjliggöra kvarboende i det egna hemmet genom att stärka och bevara den enskildes förmåga.

Dagverksamhet kan erbjudas dagtid i varierande omfattning. Har platsen inte utnyttjats under en månad omprövas beslutet. Om legitimerad personal har bedömt att den enskilde har behov av individuell träning under tiden som denne befinner sig på dagverksamheten ska dagverksamheten kunna tillhandahålla detta.

6.6 Kontaktperson

Bistånd i form av kontaktperson kan beviljas personer som lever helt socialt isolerade och som behöver stöd att bryta denna isolering för att få ökade möjligheter till sociala kontakter. Kontaktperson är en medmänniska som "använder sig själv" i arbetet. Kontaktpersonens roll är ofta att ersätta anhöriga/närstående där dessa saknas. Uppdraget som kontaktperson omfattar vanligtvis kontakt 2-4 gånger per månad.

Omkostnadsersättning och arvodering utgår från Sveriges kommuner och landstings, SKL, riktlinjer.

6.7 Särskilt boende för äldre

Huvudinriktningen för omsorg om äldre, sjuka och personer med olika former av funktionsnedsättning är att förstärka möjligheten att bo kvar i det egna hemmet. Detta bör vara utgångspunkten även i de fall den enskilde har omfattande behov av tillsyn, omvårdnad och vård. Därmed ska alltid det fysiska omvårdnadsbehovet ses över och en bedömning görs om behovet kan tillgodoses i det egna hemmet genom hemtjänst, dagverksamhet, växelvård, ledsagning eller öppna verksamheter utan biståndsbeslut. Om den enskilde upplever otrygghet eller oro ska detta i första hand försöka tillgodoses genom trygghetslarm, tillsyn, hemtjänst, dagverksamhet, ledsagning, bostadsanpassning, byte av

bostad eller dylikt. När behovet av tillsyn eller kraven på trygghet och säkerhet inte längre kan tillgodoses med insatser i det egna hemmet eller på annat sätt, kan den enskilde efter ansökan och beslut beviljas en lägenhet i ett vård- och omsorgsboende. Riktlinjen för vård- och omsorgsboende är att den enskilde har ett varaktigt och omfattande behov av vård- och omsorgsinsatser och tillsyn dygnet runt. En del av tillsyns- eller vårdbehovet ska omfatta nattetid, under oregelbundna tidpunkter.

Samma livsområden med aktiviteter beskrivs i utredningen som vid utredning av hemtjänst.

I samband med beslut om plats i vård- och omsorgsboende ska det även framgå vad den enskildes har för behov av hjälp på det särskilda boendet.

Enskild som bor på vård- och omsorgsboende har möjlighet att byta boende om den enskilde så önskar och i mån av plats.

6.7.1 Parboende

Om båda makarna är i behov av särskilt boende föreligger rätt till parboende enligt bestämmelsen i 2 kap. 2 § socialtjänstförordningen (SoF). Om makarna önskar bo på ett parboende ska de båda ansöka om särskilt boende och begära att de ska beredas plats på samma särskilda boende.

Det finns en bestämmelse i socialtjänstlagen som innebär att äldre makar och sambor som varaktigt levtt tillsammans har rätt att fortsätta att bo tillsammans även om bara en har behov av vård- och omsorgsboende. Båda parter måste vara överens om att de vill bo tillsammans. Parboende kan inte verkställas i lägenheter mindre än 30 kvadratmeter. Personen med behov av vård- och omsorgsboende får beslut enligt 4 kap 1c § socialtjänstlagen. Den medflyttande parten får inget beslut om vård- och omsorgsboende. Kommunen har därmed inte något hälso- och sjukvårdsansvar för den medflyttande parten. Om den medflyttade parten får behov av hemtjänst får personen ansöka i vanlig ordning. Det är personalen på boendet som utför insatsen.

6.7.2 Inför flytten

Eftersom det kan vara svårt att förutse vad det innebär att bo i ett vård- och omsorgsboende rekommenderas medflyttande en månads provboende innan den medflyttande överläter sin bostad. Utformningen av boendet ska göras utifrån hänsyn till de enskildas önskemål. Makarna eller samborna kan ha önskemål om att dela bostad eller att ha skilda rum i så nära anslutning till varandra som möjligt.

Om den medflyttande parten inte vill fortsätta bo i det särskilda boendet, ska personen med omsorgsbehov så snart som möjligt erbjudas en annan mindre lägenhet (om de valt att prova på att bo i en gemensam bostad). Kommunen har rätt att byta till ett annat anpassat boende för personen för att inte belägga en lägenhet med möjlighet till parboende. Detta gäller särskilt när det finns en kö.

Om situationen är akut och kommunen saknar tillgång till en lägenhet som lämpar sig för parbo/två lediga lägenheter på samma boende kan personen med behov av vård- och omsorgsboende få flytta ensam i avvaktan på möjligheten att verkställa beslutet.

Då den medflyttande parten ska vara hyresgäst i ett vård- och omsorgsboende ska det upprättas ett skriftligt kontrakt som klargör den medflyttandes rättigheter och skyldigheter. Avsägning av

besittningsskyddet måste godkännas av hyresnämnd och anges i separat handling från hyreskontraktet. Avsägning från besittningsskyddet innebär att den medflyttande maken inte har rätt att bo kvar efter maka/makes död. Den medflyttande maken har tre månader på sig att flytta till annan bostad som han/hon själv ansvarar för att ordna.

6.8 Korttidsboende

Korttidsboende kan beviljas personer som har omfattande kognitiv, psykisk eller fysisk funktionsnedsättning med omfattande behov av stöd och hjälp samt behov av närhet till personal dygnet runt. Behovet ska inte kunna tillgodoses i det egna hemmet eller på annat sätt. Korttidsboende kan erbjudas för att förbättra stödet i det egna boendet och göra det möjligt att bo kvar i hemmet. Korttidsboende kan även beviljas för utredning av fysiska och psykiska behov.

Samma livsområden med aktiviteter beskrivs i utredningen som vid utredning av hemtjänst.

6.9 Bistånd till särskilt boende för personer med psykisk ohälsa

Särskilt boende för personer med psykisk ohälsa beviljas om den enskilde har ett omfattande behov av stödinsatser dygnet runt och under förutsättning att detta behov inte kan tillgodoses med hjälp av boendestöd eller andra punktinsatser i den egna bostaden. Behovet av stöd under natten ska vara oregelbundet och därför inte kunna mötas upp på annat sätt.

Samma livsområden med aktiviteter beskrivs i utredningen som vid utredning av boendestöd.

6.10 Hem för vård och boende, HVB

Hem för vård och boende (HVB) är ett enskilt boende som är godkänt av inspektionen för vård och omsorg (IVO) att bedriva vård och omsorg för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Beslut om boende på HVB kan fattas när den enskildes omvårdnads- och/eller rehabiliteringsbehov inte kan tillgodoses i eget boende eller på kommunens särskilda boende. Personer som beviljas HVB har omfattande behov av stöd som varierar under dygnets alla timmar, och därför inte kan mötas upp i form av punktinsatser som exempelvis boendestöd och där insatsen är uttömd. HVB är avsedd att vara en kortvarig insats som genom omfattande stöd och hjälp ger den enskilde möjlighet till att bli så självständig som möjligt. HVB ska verka i möjligaste mån för att den enskilde ska klara av att bo i ett eget boende.

I dessa boenden, som inte är permanenta boenden, har landstinget ansvaret för hälso- och sjukvården. Vid beviljad plats på HVB ersätter kommunen vårdgivaren kostnaderna för kost, logi och omvårdnad. Den enskilde betalar enligt gällande taxa till kommunen.

Samma livsområden med aktiviteter beskrivs i utredningen som vid utredning av boendestöd.

6.11 Försöksboende

Den enskilde hyr en lägenhet i andrahand från kommunen. Den enskildes behov av stöd erhålls genom boendestöd, men även andra insatser kan beviljas. Insatsen styrs av särskilda riktlinjer antagna av social- och äldrenämnden med diarienummer SÄN/2015:129.

Samma livsområden med aktiviteter beskrivs i utredningen som vid utredning av boendestöd och/eller hemtjänst.

6.12 Korttidsvistelse i kontaktfamilj

Korttidsvistelse i kontaktfamilj kan beviljas till barn och unga med omfattande och varaktiga fysiska funktionsnedsättningar. Insatsen beviljas max tre dygn i månaden. Ersättning utgår från riktlinjer framtagna av Sveriges kommuner och landsting (SKL).

Samma livsområden med aktiviteter beskrivs i utredningen som vid utredning av boendestöd och/eller hemtjänst.

7. Livsområden och aktiviteter

7.1 Lärande och att tillämpa kunskap

7.1.1 Boendestöd

7.1.1.1 Att lösa problem

Att lösa problem är en insats som beviljas den enskilde för att ge stöd med att hitta en lösning på ett problem eller en uppkommen situation, och sedan genomföra lösningen. Stödet innebär i första hand att ge stöd och hjälp till personer som behöver påminnelse, vägledning eller motivering för att hitta en lösning på en händelse.

Exempelvis kan stöd beviljas till en person som behöver stöd med att lösa en oväntad situation som exempelvis om ett hyreskontrakt på en lägenhet blir uppsagt, har fått en oväntad utgift eller en annan oväntad situation eller händelse inträffat.

7.1.1.2 Att fatta beslut

Insats för att göra val mellan olika alternativ, eller fatta beslut om att genomföra en uppgift.

Stödet innebär i första hand att ge stöd och hjälp till personer som behöver påminnelse, vägledning eller motivering att fatta ett beslut. Det kan exempelvis innebära att fatta beslut om prioritering av olika städmoment som ska göras, välja vårdgivare eller liknande.

7.2 Allmänna uppgifter och krav

7.2.1 Boendestöd

7.2.1.2 Att företa en enstaka uppgift

Att ge stöd till den enskilde med att planera och genomföra uppgiften när den enskilde till följd av en exekutiv funktionsnedsättning behöver hjälp med att komma igång. Det kan exempelvis vara att ge stöd med att planera vilka aktiviteter som uppgiften innehåller, hur aktiviteterna ska genomföras samt beräkna vilken tid det tar att genomföra uppgiften. Genomförandet och avslut av uppgiften ingår.

Exempel är att ge den enskilde stöd med:

- påminnelse, vägledning och motivering av att utföra olika delar i en uppgift
- att förbereda en uppgift
- att komma igång med en uppgift
- att slutföra en uppgift
- att göra ett schema över aktiviteter som ska göras under veckan.

7.2.1.3 Att genomföra en daglig rutin

Att genomföra en daglig rutin innefattar att ge den enskilde stöd med att hantera och fullfölja enkla eller sammansatta handlingar för att hantera och genomföra vad den dagliga rutinen kräver. Det kan till exempel vara att planera för olika aktiviteter som ska genomföras under dagen och/eller beräkna tid för respektive aktivitet. Om den enskilde exempelvis har stöd med matinköp innefattar det att inventera befintliga varor i kylskåp och skafferi, skriva en inköpslista, gå till mataffären för att handla, samt gå hem och förvara varorna utifrån den förvaring som krävs.

Exempel på uppgifter som kan ingå i att genomföra en daglig rutin är bland annat stöd med:

- veckoplanering av måltider
- matinköp
- städning av hemmet
- strukturera upp vardagen genom exempelvis att ta fram ett veckoschema
- tvätta.

Aktiviteten kan även beviljas när den enskilde har behov av stöd i form av påminnelse per telefon eller sms för att ta sig iväg till en den dagliga sysselsättningen, ett arbete eller liknande.

Om den enskilde endast har behov av stöd i en viss del i kedjan av handlingar, är det viktigt att detta framgår i utredningen.

7.3 Kommunikation

7.3.1 Boendestöd

7.3.1.1 Att kommunicera genom att ta emot talade meddelanden

Att förstå innebörden i ett uttalat faktum, uttryck eller liknande.

Exempelvis kan det innebära att ge stöd till den enskilde med att tolka det som sägs genom att:

- delta vid ett möte
- delta vid ett läkarbesök
- ge stöd när den enskilde ska ringa ett telefonsamtal till exempelvis en sjukvårdskontakt eller en myndighet.

7.3.1.2 Att kommunicera med att uttrycka sig genom icke-verbala meddelanden och att ta emot icke-verbala meddelanden

Att få stöd med att tolka och förstå innebörder i meddelanden som varken är skriftliga eller talade. Det kan exempelvis vara stöd med att tolka:

- gester
- symboler
- kroppsspråk.

7.3.1.3 Att kommunicera genom att skriva och ta emot skrivna meddelanden

Att förstå ordagrann och dold innebörd i skrivna meddelanden. Exempelvis att få stöd med att:

- hantera brev
- läsa ett brev
- läsa ett meddelande
- tolka vad en text betyder.

7.3.1.4 Konversation

Att starta, hålla igång och slutföra ett utbyte av tankar och idéer genom tal, skrift eller annan form av språk. Samtalet sker mellan en eller flera personer som den enskilde antingen känner väl eller inte alls. Samtalet kan ske i formella och informella sammanhang.

Stödet innebär att hålla igång ett samtal och hjälpa den enskilde att uttrycka sin mening när den enskilde har begränsad förmåga till detta. Exempelvis kan det vara stöd med att:

- delta i möten med myndigheter eller hos sjukvårdskontakter
- följa med och hålla ett samtal på banken
- sköta kontakten med läkare.

7.3.1.5 Att använda kommunikationsutrustningar och kommunikationstekniker

Att använda kommunikationshjälpmedel eller utrustning för att kommunicera. Det kan exempelvis innebära att ge stöd med att:

- ringa en vän
- skicka ett sms-meddelande på telefon
- kommunicera genom e-post
- använda e-tjänster på dator för att exempelvis söka en bostad eller ett jobb.

7.4 Förflyttning

7.4.1 Hemtjänst

7.4.1.1 Att ändra grundläggande kroppsställning

Att inta eller ändra kroppsställning och att förflytta sig från en plats till en annan plats. Det kan exempelvis innebära att få stöd med att:

- resa sig från en stol för att lägga sig i en säng
- sätta sig på knä eller på huk och sedan resa sig
- ändra läge i sängen
- flytta sig från säng till stol med lyft.

Om den enskilde är i behov av dubbelbemanning vid förflyttning ska det framgå av biståndsbeslutet. Dubbelbemanning beviljas endast för de delar av en insats som kräver två personer för utförandet. Dubbelbemanning ska kunna beviljas den enskilde med omfattande omvårdnadsbehov om tekniskt hjälpmedel har prövats och visat sig vara otillräckligt. Dubbelbemanning kan även beviljas för att säkra den enskildes upplevelse av trygghet och säkerhet vid förflyttning, eller om det finns dokumenterat krav på dubbelbemanning vid användning av tekniskt hjälpmedel. Vid undantagsfall kan dubbelbemanning beviljas om personalens säkerhet äventyras, det gäller då en tillfällig period vid exempelvis hot och våld.

7.4.1.2 Att lyfta och bära föremål

Att lyfta upp ett föremål eller lyfta och bära något från en plats till en annan plats. Det kan till exempel innebära att få stöd med att:

- lyfta en kopp/tallrik/glas/kanna etcetera
- lyfta en låda
- lyfta tvättkorgen
- bära matkassar.

7.4.1.3 Handens finmotoriska användning

Att genomföra koordinerade handlingar för att hantera föremål, plocka upp, behandla och släppa dem genom att använda hand, fingrar och tumme. Det kan till exempel innebära att:

- slå ett telefonnummer.
- knyta skosnören
- knäppa knappar
- trycka på en knapp.

7.4.1.4 Att röra sig omkring på olika sätt

Att flytta hela kroppen från en plats till en annan på andra sätt än att gå. Det kan till exempel innebära att:

- gå i en trappa
- kliva i eller ur ett badkar
- förflytta sig med rullstol
- förflytta sig med rullator
- förflytta sig med gåbord.

7.4.1.5 Att röra sig omkring på olika platser

Att gå och förflytta sig på olika platser och situationer. Det kan till exempel innebära att:

- gå på promenad
- gå mellan rummen i en byggnad
- gå mellan rummen i en bostad.

Promenad kan beviljas äldre och personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar som ger den enskilde stora svårigheter att ta sig ut på egen hand. Promenad syftar till att den enskilde ska få komma ut ur bostaden, få frisk luft och om möjligt röra på sig.

7.4.2 Turbundna resor

7.4.2.1 Att använda transportmedel

Att som passagerare förflytta sig med transportmedel så som att:

- åka buss
- åka bil
- åka taxi.

7.5 Personlig vård

7.5.1 Boendestöd

7.5.1.1 Att tvätta sig

Att få stöd med att tvätta hela eller delar av kroppen och använda tvål och schampo. Att få stöd med att torka sig efteråt. Det innefattar bland annat stöd med att:

- duscha
- bada
- tvätta ansiktet
- tvätta händerna
- tvätta håret.

7.5.1.2 Kroppsvård

Att få stöd med att sköta den personliga omvårdnaden. Det innefattar att vårda de delar av kroppen som kräver mer än att tvätta sig. Exempel är att få stöd med att:

- tvätta ansiktet
- sköta munhygien
- vårda naglar
- tvätta intima delar
- klippa och raka hår
- vårda skägg.

7.5.1.3 Att sköta sin egen hälsa

Att ta hand om sin hälsa genom exempelvis att få stöd och påminnelse om:

- god kosthållning
- motion eller träning
- att undvika hälsorisker
- att ta medicin
- påminnelser om att boka läkarbesök
- påminnelse om att hämta ut mediciner på apotek
- påminnelse om att boka tid hos frisör eller fotvård.

7.5.1.4 Att klä sig

Att anpassa och klä på sig kläder. Det innefattar bland annat stöd med att:

- planera och klä sig med klädesplagg som är anpassade efter väder
- planera och klä sig med klädesplagg som är anpassade efter årstid
- klä sig med hela och rena kläder.

7.5.2 Hemtjänst

7.5.2.1 Att tvätta sig

Att tvätta hela eller delar av kroppen och att använda tvål och schampo samt att torka hela eller delar av kroppen efteråt. Det innebär bland annat hjälp med att:

- duscha
- bada
- tvätta ansiktet
- tvätta händerna
- tvätta håret.

7.5.2.2 Kroppsvård

Att få hjälp med den personliga omvårdnaden som kräver mer än att tvätta och torka sig. Det kan till exempel innebära stöd med att:

- sköta munhygien
- borsta och klippa/raka hår
- sköta nagelvård
- tvätta intima delar.

7.5.2.3 Att sköta toalettbehov

Att planera och hjälpa till vid hela eller delar av toalettbesöket och att rengöra toaletten efteråt. Det kan till exempel innebära hjälp med att:

- göra sig ren efter toalettbesök
- byta inkontinenshjälpmedel eller andra skydd
- spola och rengöra toaletten.

7.5.2.4 Att klä sig

Att klä på sig och klä av sig. Att anpassa hela och rena kläder efter väder och årstid. Exempel är att få stöd eller påminnelse med hela eller delar av:

- påklädningen/avklädningen på överkroppen
- påklädningen/avklädningen på nedre delen av kroppen
- att ta på och av skor
- att ta på och av ytterkläder.

7.5.2.5 Att äta

Att genomföra samordnade handlingar för att kunna äta mat som serveras utifrån individuella och kulturella behov. Det kan till exempel innebära att:

- föra maten till munnen
- skära eller dela maten
- använda matbestick
- få måltidssällskap.

7.5.2.6 Att dricka

Att servera dryck utifrån individuella och kulturella behov. Det kan till exempel innebära att:

- föra drycken till munnen
- hälla upp dryck
- blanda, röra eller hälla ihop dryck
- öppna flaskor och burkar

- vara behjälplig med sugrör.

7.5.2.7 Att sköta sin egen hälsa

Att ta hand om sin hälsa genom att till exempel få stöd med:

- god kosthållning
- motion och träning
- påminnelse om medicin
- boka läkarbesök
- boka fotvård
- boka tid hos frisör.

7.6 Hemliv

7.6.1 Boendestöd

7.6.1.1 Att skaffa bostad

Aktiviteten innefattar stöd som rör den enskildes bostad. Det kan till exempel innebära stöd med att:

- ställa sig i bostadskö
- aktivt söka lägenheter och rum i bostadskön eller på allmänna bostadsförmedlingstjänster
- möblera och ordna ett rum, en lägenhet eller annan bostad.

7.6.1.2 Att skaffa varor och tjänster

Att skaffa varor och tjänster som krävs för det dagliga livet. Det kan innefatta att ge den enskilde stöd med:

- inköp av matvaror
- inköp av rengöringsprodukter eller andra hushållsartiklar
- inköp av kläder och skor
- apoteksärenden
- övriga inköp.

Inköp av matvaror beviljas vanligtvis en gång per vecka.

7.6.1.3 Hushållsarbete

Att tvätta och torka kläder och textilier med hushållsapparater

Att tvätta och torka kläder för hand och hänga upp dem för att torka.

Att tvätta kläder och textilier med bland annat att:

- samla ihop tvätt
- sortera tvätt
- transportera tvätt till tvättstuga
- tvätta i rätt gradantal etcetera
- hänga upp kläder i torkskåp eller lägga i torktumlare
- vika och hänga in i garderober
- använda hushållsapparater så som tvättmaskin
- boka tvättid.

Hjälp med tvätt innefattar tvätt av den enskildes kläder, sänglinne och handdukar. Hjälp med tvätt beviljas varannan vecka, även byte av sängkläder ingår.

Att bereda måltider

Att planera och laga en måltid. Det kan innebära att ge stöd för:

- att göra en veckoplanering av matsedel
- planering av ingredienser som ingår i en måltid
- tillaga måltiden alternativt matlådor.

Kombineras ofta tillsammans med aktiviteten ”att skaffa varor och tjänster” under livsområdet ”hemliv”.

Att städa köksutrymme och köksredskap

Att städa efter att exempelvis ha tillagat en måltid. Det kan innefatta exempelvis stöd med att:

- diska
- torka av bänkar och bord
- rengöra golvytor vid köksutrymmet
- torka av köksapparater.

Att städa bostaden

Att ge den enskilde stöd med att städa hemmet. Det kan även innefatta städ i samband med flytt eller att ge stöd med att rensa när den enskilde har samlat på sig en stor mängd saker. Det kan bland annat innefatta stöd med att:

- plocka iordning saker
- rensa garderober eller i förråd
- dammtorka
- sopa golv
- skura golv
- dammsuga golv
- byte av sängkläder
- tvätta fönster
- rengöra badrum och toaletter
- frosta av frys
- rensa gammal mat

- rengöra kyl och frys
- rengöra möbler.

Vid behov kan även stöd med att genomföra fönsterputsning ingå.

Att använda hushållsapparater

Att använda olika slags apparater i bostaden. Det kan exempelvis innefatta:

- tvättmaskin
- torktumlare
- strykjärn
- dammsugare
- diskmaskin.

Att förvara förnödenheter för det dagliga livet

Att förvara saker och mat som behövs i det dagliga livet. Det kan exempelvis innefatta att förvara mat, kläder eller andra hushållsvaror. Till exempel att hålla mat färsk genom att frysa in den.

Att avlägsna avfall

Att ge den enskilde stöd i att hantera hushållsavfall. Det kan bland annat innebära att samla ihop skräp och sopor i hemmet, samt stöd med att gå iväg och kasta soporna i en soptunna eller på en miljöstation.

7.6.1.4 Att ta hand om hemmets föremål

Att sköta om olika föremål i bostaden. Det kan exempelvis vara stöd och påminnelse om att:

- ta hand om inventarier
- klädvård
- skötsel av hjälpmedel
- vattna blommor
- ge djur omvårdnad.

7.6.2 Hemtjänst

7.6.2.1 Att skaffa varor och tjänster

Att skaffa varor och tjänster som krävs för det dagliga livet. Det kan innefatta att ge den enskilde stöd och påminnelse om:

- inköp av matvaror
- inköp av rengöringsprodukter eller andra hushållsartiklar
- inköp av kläder och skor

- övriga inköp
- beställning och leverans av måltidslåda
- att vattna växter
- ta hand om husdjur.

Inköp av dagligvaror sker normalt en gång/vecka i närmaste butik. Den enskilde får vid önskemål följa med och handla. Inköpen sker med hjälp av betal- eller kundkort i enlighet med social- och äldreövervakningsnämndens riktlinjer för hantering av ekonomiska medel.

Kassaservice och bankärenden ska ombesörjas av anhörig eller god man.

Den som inte själv förmår planera, tillaga varm mat och som har svårt att ta sig till en matservering kan få måltidslåda levererad till hemmet. Insatsen kan även beviljas personer som lever i hushållsgemenskap och som vårdar make/maka.

7.6.2.2 Att bereda måltider

Att planera, organisera, laga och servera enkla och sammansatta måltider. Exempel på stöd:

- planera inköpslista
- värma måltidslåda
- tillaga enklare varm eller kall måltid som frukost, lunch, middag eller mellanmål
- duka fram inför måltiden
- servera dryck
- servera maten eller måltidslådan
- duka av.

Personer som på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller ålderdom inte själva kan tillreda sin måltid och har svårt att ta sig till en matservering kan vid särskilda skäl beviljas tillredning av enklare måltid i hemmet. Särskilda skäl kan exempelvis vara att den enskilde har provat måltidslådor men inte ätit dem och därför riskerar dålig hälsa.

Personer med omfattande och dagliga omvårdnadsbehov kan få hjälp med en eller flera aktiviteter vid varje måltidstillfälle såsom frukost, lunch, middag och mellanmål.

7.6.2.3 Hushållsarbete

Att tvätta och torka kläder och textilier med hushållsapparater

Att tvätta kläder och textilier såsom att:

- boka tvättid
- samla ihop
- sortera
- transportera
- tvätta
- torka
- efterbereda
- använda hushållsapparater så som tvättmaskin.

Hjälp med tvätt innefattar tvätt av den enskildes kläder, sänglinne och handdukar. Hjälp med tvätt beviljas varannan vecka, även byte av sängkläder ingår.

Hjälp med tvätt beviljas inte om den sökande är gift eller sambo med någon som klarar att sköta det. Undantag kan göras om en person får stöd för sin dagliga omvårdnad av någon anhörig. Skötsel av hemmet kan då beviljas som avlastning för den som vårdar. Hjälp med tvätt omfattar inte tvätt efter vuxna barn eller andra anhöriga.

Att städa köksutrymme och köksredskap

Att städa efter matlagning och måltid, såsom att:

- diska
- torka av bänkar och bord
- rengöra golvytor vid köksutrymmet
- torka av köksapparater.

Att städa bostaden

Att städa hemmet så som att:

- dammsuga golv
- torka golv
- damma fria ytor
- rengöra badrum och toaletter
- byta sängkläder
- bädda sängen
- frosta av frys
- rensa gammal mat
- rengöra kyl och frys
- rengöra möbler.

Städning kan beviljas av två normalstora rum och kök samt badrum. Städning beviljas vanligtvis varannan eller var tredje vecka. Makar eller sambos med skilda sovrum beviljas städning av tre normalstora rum, badrum och kök varannan eller var tredje vecka.

För personer med stora omvårdnadsbehov, personer med grava synskador och som har daglig hjälp kan beviljas viss tillsynsstädning i hemmet i form av enkel underhållsstädning mellan ordinarie städtillfällen.

Vid behov kan även stöd med att genomföra fönsterputsning ingå.

Hjälp med skötsel av hemmet beviljas inte om den sökande är gift eller sambo med någon som klarar att sköta hemmet. Undantag kan göras om en person får stöd för sin dagliga omvårdnad av någon närstående. Skötsel av hemmet kan då beviljas som avlastning för den som vårdar. Hjälp med skötsel av hemmet omfattar inte städning efter vuxna barn eller andra anhöriga.

I skötsel av hemmet ingår inte storstädning eller städning av källare och vindsutrymmen.

Att använda hushållsapparater

Att använda olika typer av hushållsapparater såsom:

- tvättmaskin
- torktumlare
- strykjärn
- dammsugare
- diskmaskin
- mikrovågsugn
- spis
- ugn.

Att förvara förnödenheter för det dagliga livet

Att förvara saker och mat som behövs i det dagliga livet. Det kan exempelvis innefatta att förvara mat, kläder eller andra hushållsvaror. Till exempel att hålla mat färsk genom att frysa in den.

Att avlägsna avfall

Att ge den enskilde stöd i att hantera hushållsavfall. Det kan bland annat innebära samla ihop skräp och sopor i hemmet, samt stöd med att gå iväg och kasta soporna i en soptunna eller på en miljöstation.

7.6.2.4 Att ta hand om hemmets föremål

Att sköta om olika föremål i bostaden. Det kan exempelvis vara stöd med:

- klädvård så som att laga ett hål
- vattna blommor
- påminna om att ge djur omvårdnad
- ta in post.

7.7 Mellanmänskliga interaktioner och relationer

7.7.1 Boendestöd

7.7.1.1 Formella relationer

Aktiviteten innebär stöd med att skapa och bibehålla relationer i formella sammanhang. Exempel kan vara stöd i kontakten med:

- personligt ombud
- arbetsgivare

- sjukvårdskontakter
- annan servicegivare.

7.7.1.2 Informella sociala relationer

Att ha relationer med andra som är frivilliga. Det kan exempelvis vara deltagare på en sysselsättning, arbete eller liknade.

Exempel kan vara att ge stöd till den enskilde för att ta för sig, knyta nya kontakter och delta i sociala sammanhang.

7.7.1.3 Familjerelationer

Att skapa och bibehålla familjerelationer. Exempelvis att hålla kontakten med en förälder, ett barn eller annan anhörig.

7.7.2 Daglig sysselsättning

7.7.2.1 Informella sociala relationer

Att ha relationer med andra som är frivilliga. Det kan exempelvis vara deltagare på en sysselsättning, arbete eller liknade.

Exempel kan vara att ge stöd till den enskilde för att ta för sig, knyta nya kontakter och delta i sociala sammanhang.

7.8 Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv

7.8.1 Boendestöd

7.8.1.1 Utbildning, annan specificerad och ospecificerad

Att ge den enskilde stöd i att söka in till en utbildning, kurs eller liknande. Det ingår även att ge stöd i form av påminnelse till den enskilde att genomföra utbildningen.

7.8.1.2 Att skaffa, behålla och sluta ett arbete

Aktiviteten innebär att ge den enskilde stöd och påminnelse om att söka ett arbete. Det innefattar även stöd i form av påminnelse för att den enskilde ska kunna behålla ett arbete. Det kan exempelvis innefatta stöd i form av ring-stöd för påminnelse.

7.8.1.3 Grundläggande ekonomiska transaktioner

Att hantera pengar på olika sätt vid mindre inköp genom att få stöd med att använda pengar för att exempelvis köpa mat eller kläder.

7.8.1.4 Ekonomisk självförsörjning

Att den enskilde får stöd med att ha kontroll över sin ekonomi som gör att den enskilde upplever en ekonomisk trygghet för aktuella och framtida behov.

Det kan exempelvis innebära att hantera ekonomin så att den enskilde klarar en oväntad utgift som exempelvis ett tandläkarbesök. Det kan även innefatta stöd med att etablera en kontakt med kommunens budget- och skuldrådgivare eller vid behov ge stöd till att ansöka om god man eller förvaltare.

Exempel på situationer kan vara stöd med att:

- ordna ny legitimation
- utträta ett bankärende.

7.8.2 Daglig sysselsättning

7.8.2.1 Obetald sysselsättning

Att den enskilde får stöd med att engagera sig i den dagliga sysselsättningen och göra de arbetsuppgifter som krävs på arbetet. Det innefattar även att vara närvarande på avtalade tider och att höra av sig till den dagliga sysselsättningen vid frånvaro.

7.8.3 Hemtjänst

7.8.3.1 Ekonomisk självförsörjning

Att den enskilde får stöd med att ha kontroll över sin ekonomi som gör att den enskilde upplever en ekonomisk trygghet för aktuella och framtida behov. Det kan bland annat innefatta:

- att utträta ett bankärende.

7.9 Samhällsgemenskap, socialt och medborgligt liv

7.9.1 Dagverksamhet

7.9.1.1 Samhällsgemenskap

Att engagera sig i exempelvis en intresseorganisation, förening eller annan social aktivitet.

7.9.1.2 Rekreation och fritid

Stöd att engagera sig i någon form av sysselsättning som exempelvis en sport, fysisk träning, nöje eller liknande.

7.9.2 Boendestöd

7.9.2.1 Samhällsgemenskap

Stöd att engagera sig i exempelvis en intresseorganisation, förening eller annan social aktivitet. Stöd med att göra ett studiebesök på daglig sysselsättning.

7.9.2.2. Rekreation och fritid

Stöd att engagera sig i någon form av sysselsättning som exempelvis en sport, fysisk träning, nöje eller liknande. Det kan även innefatta uppmuntran till att gå på bio, engagera sig i ett hantverk eller spela ett instrument.

7.9.3 Kontaktperson

7.9.3.1 Samhällsgemenskap

Stöd att engagera sig i exempelvis en intresseorganisation, förening eller annan social aktivitet.

7.9.3.2 Rekreation och fritid

Stöd att engagera sig i någon form av sysselsättning som exempelvis en sport, fysisk träning, nöje eller liknande. Det kan även innefatta uppmuntran till att gå på bio, engagera sig i ett hantverk eller spela ett instrument.

7.10 Känsla av trygghet

7.10.1 Trygghetsbesök

I särskilda fall kan trygghetsbesök beviljas som en trygghetsinsats för den enskilde om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det kan gälla personer som på grund av stor oro och/eller ångest behöver få regelbunden tillsyn för att trygghet och säkerhet ska kunna tillgodoses i det ordinära boendet.

7.10.2 Nattkamera

Om den enskilde beviljats tillsyn nattetid finns det, som alternativ till hembesök, möjlighet att få en kamera installerad i bostaden. Det görs en individuell bedömning i varje enskilt ärende och den enskilde ska lämna samtycke till att en kamera installeras i bostaden. Nattkamera kan till exempel användas när den enskilde upplever att personalens hembesök stör sömnen.

7.10.3 Trygghetsringning

I särskilda fall kan trygghetsringning beviljas som en trygghetsinsats för den enskilde. Det kan gälla personer som på grund av stor oro och/eller ångest behöver bli uppringda för att känna trygghet eller personer som behöver muntlig påminnelse eller stöd för att klara en vardagssyssla själv. Hemtjänstutföraren ringer då upp den enskilde i enlighet med biståndsbeslutet.

7.10.4 Trygghetslarm

Trygghetslarm syftar till att skapa trygghet för den enskilde och dennes anhöriga. Trygghetslarm kan beviljas den som på grund av sjukdom, fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har förhöjd risk att falla eller av andra orsaker akut behöver kunna påkalla hjälp under dygnets alla timmar. Trygghetslarm kan i särskilda fall beviljas som stöd till personer som lever i hushållsgemenskap.

7.11 Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer den enskilde

Socialtjänsten har en skyldighet att uppmärksamma och erbjuda stöd till anhöriga som vårdar en närstående. Detta kan göras på olika sätt. Mer information finns i social- och äldrenämndens riktlinjer för stöd till anhöriga inom socialtjänsten. Nedan finns angiva exempel på olika form av insatser som kan beviljas för att stärka den anhörige.

7.11.1 Avlösning i hemmet

Avlösning i hemmet syftar till att erbjuda en anhörig som vårdar en närstående, som har omfattande behov av stöd, hjälp och tillsyn under dygnet, möjlighet till egen tid. Insatsen kan innebära att personalen utför en aktivitet tillsammans med den närstående (den som vårdas) i eller utanför bostaden. Avlösning kan beviljas exempelvis om den anhörige har behov av vila, egna aktiviteter eller ärenden. I beslutet anges antal timmar som den närstående (den som vårdas) är beviljad.

Kriterier för att insatsen ska beviljas:

- anhörig som vårdar en närstående med fysisk och/eller psykisk funktionsnedsättning i det gemensamma hemmet har behov av stöd samt avlösning
- den närstående, som vårdas, inte kan vistas ensam hemma
- för att föräldrar ska beviljas avlösning ska barnet ha stora, varaktiga och omfattande fysiska funktionsnedsättningar men inte omfattas av personkrets enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

I bedömningen av behovet ska även andra beviljade insatser som har ett avlösningssyfte till exempel dagverksamhet och växelvård vägas in.

Anhörig som vårdar sin närstående har rätt till kostnadsfri avlösning vid sju tillfällen per år för att kunna delta i kommunens anhörigcirklar.

7.11.2 Avlösning i form av korttidsvistelse

Korttidsboende kan beviljas personer som har omfattande kognitiv, psykisk eller fysisk funktionsnedsättning med omfattande behov av stöd och hjälp samt behov av närhet till personal dygnet runt. Behovet ska inte kunna tillgodoses i det egna hemmet eller på annat sätt. Korttidsboende kan erbjudas för att förbättra stödet i det egna boendet och göra det möjligt att bo kvar i hemmet.

Korttidsboende kan beviljas:

- för återkommande växelvård (som regel används detta om anhörig vårdar en närstående som utan den anhöriges stöd haft behov av vård- och omsorgsboende)
- för tillfällig avlösning, när anhörig vårdar en närstående i det gemensamma hemmet och har behov av stöd och avlösning. Kommunen kan bevilja korttidsvistelse för en period på maximalt två veckor. Samma person kan beviljas korttidsvistelse maximalt två gånger samma år.

7.11.3 Korttidsvistelse i kontaktfamilj

Korttidsvistelse i kontaktfamilj kan beviljas till barn och unga med omfattande och varaktiga fysiska funktionsnedsättningar. Insatsen beviljas max tre dygn i månaden. Ersättning utgår från riktlinjer framtagna av Sveriges kommuner och landsting (SKL).

7.11.4 Avlösning i form av hemtjänst

Hemtjänstinsatser kan beviljas i ett avlösande syfte när en anhörig är i behov av återhämtning och rekreation till följd av vård av en närstående.

7.11.5 Avlösning i form av boendestöd

Boendestöd kan beviljas i ett avlösande syfte som punktinsats när en anhörig är i behov av tillfällig återhämtning och rekreation till följd av vård av en närstående.

8. Genomförande

Riktlinjerna gäller från och med den 1 oktober 2018.